ARCHIEFJES

VII

1914-1918

Duitse publicaties in bezet België

2. DEUTSCHLAND FLETSCHERE

Marc VANDAELE

ARCHIEFJES

Deutschland Fletschere (1916)

't Was op de 'Proengelmarkt' dat ik aan een kraam met historische publicaties uit de tijd van de Eerste Wereldoorlog, het mysterieuze boekje ontdekte : **Deutschland fletschere** (14,5 cm hoog – 11,5 cm breed)**.** Ik kende dat werkwoord *'fletschern'* toen niet, en het woord terstond en ter plaatse opzoeken, was toen onmogelijk … de smartphone was nog onbestaande. Ik vernam uit de lectuur van **Deutschland fletschere** dat *'fletschern'* verwees naar de Amerikaanse dokter ***Horace Fletcher*** voor wie het **kauwen** van het voedsel van vitaal belang was. Het boekje vond dat *'fletschern'* van het hoogste belang, zowel voor de burgers als voor de soldaten aan het front. De **Oosthoek**encyclopedie kende alleen maar de **Fletcher**s als dichter en als schrijver van toneelwerk, maar anders niets. Mijn **Larousse Méthodique** wist me ook niets te melden over **Horace Fletcher**. Mijn **Verschuerens Modern Woordenboek** kende wel het werkwoord *fletcheren (fletcheerde – heeft gefletcheerd),* vermelde de socioloog **Fletcher**, maar zonder zijn voornaam. Nu hoeft men maar te googlen met de naam van deze Amerikaanse dokter om alles te weten te komen over **The great masticator** (1849-1919) in de laatste decennia van de 19de eeuw en de eerste van de twintigste.

Onbewust had ik in mijn jonge jaren ook kennis gemaakt met dokter **Fletcher.** Mijn vader – de slager aan de **Lange Munte**, te Sint-Andries - had juist vòòr en tijdens de oorlog (1939-1940) gezondheidsproblemen gehad, veroorzaakt door een maagzweer. Eén van zijn klanten – mevrouw **Desplentere** (zaliger) uit de Zandstraat, de dame met het witte hondje – had hem aangeraden contact op te nemen met een bekende dokter uit het Maldegemse : dokter **Delille**. Deze dokter hechtte enorm veel belang aan de **natuurlijke voeding** en *aan het **goed kauwen** (blz. 99 **knauwen**) van het voedsel*, een aanbeveling die me tot vervelens toe herhaald werd, zoals ook het drinken nà het eten en het niet *'doppen'* van het brood in de koffie of melk. Wat betreft het natuurlijke voedsel, ik heb tijdens mijn jeugdjaren alleen maar het **Nonkels Natuurbrood** van Dokter **Delille** gegeten. Het

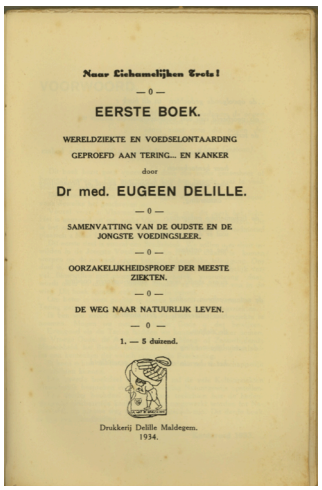
Naar Eichamelijken Trots!
— 0 —
EERSTE BOEK.
WERELDZIEKTE EN VOEDSELONTAARDING
GEPROEFD AAN TERING... EN KANKER
door
Dr med. EUGEEN DELILLE.
— 0 —
SAMENVATTING VAN DE OUDSTE EN DE JONGSTE VOEDINGSLEER.
— 0 —
OORZAKELIJKHEIDSPROEF DER MEESTE ZIEKTEN.
— 0 —
DE WEG NAAR NATUURLIJK LEVEN.
— 0 —
1. — 5 duizend.
Drukkerij Delille Maldegem.
1934.

*Onze huisbijbel i.v.m. voeding – het boek van Dokter **Delille.***

gewone wit brood had zeker niet de voedingswaarde van het volkorenbrood. Om de zoveel dagen kwam de kleine *'VW-camionnette'* van de heer **Dell** - de man van de natuurwinkel in de Wollestraat, nadien in de Eekhoutstraat - met de bestelling *'Nonkels natuurbrood',* en met de *rietsuiker,* want die was veel gezonder dan de witte suiker van Tienen. De aardappelen werden niet meer gekookt in water, maar **gedampt** in de schil. Volgens de toenmalige theorie bevonden zich de *vitamines* juist onder de schil ; ze verdwenen dus bij het schillen van de aardappelen, vòòr het koken. Gedampte aardappelen werden gepeld, zodat de aanwezige *vitamines* bewaard werden. Ook bloemkool, witloof en sommige andere groenten werden gedampt. Deze wijze van koken hebben wij allen later behouden. Nog altijd ben ik mijn ouders dankbaar voor die gezonde voeding. Hoewel ze het niet 'breed hadden', moet ik ze bewonderen dat ze nooit bespaard hebben op de kwaliteit van de voeding, en de gezondheid steeds vooropstelden. Ze bezorgden ons **bio**voeding 'avant la lettre'.

Het edele motief van de Amerikaanse dokter **Horace Fletcher,** om *meer en beter te kauwen* teneinde tot een betere spijsvertering te komen, werd in de publicatie **Deutschland fletchere** omgebogen tot een strategie om het voedseltekort in het Duitse vaderland en de bezette gebieden tegen te gaan en tot een minimum te beperken. Sinds het begin van de oorlog (14-18) bestond een Britse blokkade van de Duitse havens zodat het aanvoeren van voedsel een probleem werd voor Duitsland *(even googlen met Blokkade van Duitsland 1914-1918*). De duik-botenoorlog die eruit voortsproot is er niet vreemd aan. Het boekje **Deutschland fletschere** van de ***Sanitätsrat***, geschreven door ***Dr. med. Kersting***, ***z. Zt*** (zur Zeit = op dit ogenblik) ***als Oberstabsarzt*** (arts Generale Staf) ***im Felde*** (te velde), begint met een toespraak van de oorlogsminister waarin deze verklaart dat hij niet houdt van het werkwoord **'volhouden'** voor het leger. Het moet **'zegerijk doorbreken'** zijn. In het thuisland echter moet **volgehouden** worden zodat het leger de hoogste inspanningen kan leveren. In naam van het leger wil hij dan ook zijn dank aan het thuisland betuigen voor dat **volhouden**.

*Het leger weet dat het thuisland het moeilijk heeft, dat de minderbedeelden met zware zorgen te kampen hebben en dat verscheidene levensmiddelen niet overvloedig voorhanden zijn, maar – en dat kan ik er zeker aan toevoegen - dat er helemaal geen sprake is van ons **uit te hongeren** – lievelingsgedachte van onze Engelse neven. … Wij hebben nog talrijke hulpmiddelen, en onze wil is té sterk om niet te beletten dat Englands hoop zich verwezenlijkt. Tot deze 'talrijke hulpmiddelen' mag zeker ook het **'fletcheren'** gerekend worden.*

Het ganse boekje steekt dus de loftrompet over dat ***'fletcheren',*** dat een middel is om tot de zege te komen in deze wereldoorlog. De leuze is immers : ***"Esst weniger, aber richtig!"*** . Het resultaat kan maar positief zijn op economisch vlak want de bevolking heeft minder voedsel nodig, aangezien dat het beter gekauwd wordt ; hoofdzaak is toch dat vele mensen een andere kauwgewoonte zullen aannemen, een eetkunst die een betere transit van de door speeksel doordrenkte spijzen ten gevolge heeft.

Wir können nicht ausgehungert werden! Unsere Vorräte werden die nächste Ernte (oogst) *weit überdauern! Festungen brauchen nicht wegen Nahrungsmangels übergeben zu werden, und in unseren Schützengräben werden die Soldaten bei geringem Brotbeutelvorrat keinen Hunger leiden, wenn die Feldküchen mal mehrere Tage nicht herankommen können* (wanneer de veldkeukens eens gedurende meerdere dagen de eerste linies niet kunnen bereiken. Iedere soldaat wordt gezonder, meer tevreden en doeltreffender! Het middel daarvoor heeft de Amerikaan **Horace Fletcher** reeds jaren geleden ons reeds 'verklapt').

Dat *'fletschern'* was taalkundig niet zeer elegant als werkwoord, maar het had zich in die tijd ingeburgerd bij de artsen : ieder brokje voedsel moest zo lang gekauwd worden tot het praktisch ongemerkt verdween en waarbij het 'slikken' bijna ongemerkt gebeurde. Daarbij waren de grote hoeveelheden niet meer nodig want vele mensen verorberden het dubbele of het driedubbele van wat hun lichaam eigenlijk nodig had. Bij jonge mensen verdraagt de maag nog die overmaat, bij ouderen veroorzaakt het onbehagen, een gevoel van moeheid en mettertijd darmstoornissen.

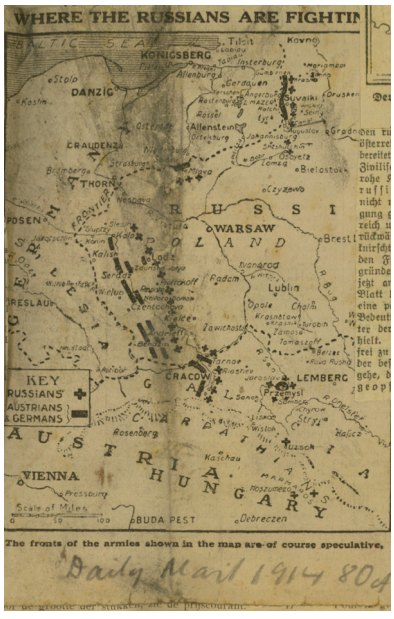

Dat *'fletschern'* verwees soms naar het monnikenleven : *Beim Essen soll man nicht sprechen, sondern seine einzige Unterhaltung im Essen selbst finden. Vorlesen und Musik dabei sind empfehlenswert*. Dus, niet spreken tijdens de maaltijd, eten en luisteren naar een voorlezing of naar muziek. De *oberstabsarzt im Felde* gaat verder met het steken van de loftrompet wat betreft het *fletschern.* Hijzelf spreekt over zijn eigen ervaringen die maar positief kunnen genoemd worden. Verder is hij voorstander dat alle kranten het *'fletschern'* promoten, zodat iedere Duitser ervan in kennis wordt gesteld, het toepast, en alzo bijdraagt tot de zekere eindzege.

Op bladzijde 26 van het boekje wordt verwezen naar de omsingeling en het beleg van de Oostenrijks-Hongaarse vesting **Przemnsl** door de Russen. Op het oostfront waren de Russische troepen

doorgestoten en de vesting **Przemnsl** bleef achter als omsingeld Oostenrijks-Hongaars eiland in bezet gebied. Dat beleg van ettelijke maanden (oktober 1914-maart 1915) liep tragisch af voor de Oostenrijkers-Hongaren die uiteindelijk ertoe gedwongen werden om zich over te geven. Een kaartje in de **Daily Mail** van **8 oktober 1914** toont duidelijk de situatie aan in de eerste fase van het beleg. Het front bevindt zich al ten westen van **Przemnl** en zal – afgezien van een korte onderbreking – de vesting in de greep van de Russen laten, tot de overgave in maart 1915. Volgens **Deutschland Fletschere** konden de Oostenrijkers het fort niet behouden omdat er een voedseltekort was. *Hadden ze in **Przemnsl** 'gefletscheerd', dan zouden ze hebben kunnen stand houden totdat de Russen verdreven waren, hadden ze - door uitvallen in de rug van het Russisch leger - dat leger nog verder kunnen afmatten, en zouden ze de gevechten in Galicië met minder Duits en Oostenrijks bloed, misschien 2 of 3 maanden eerder met succes beëindigd hebben.*

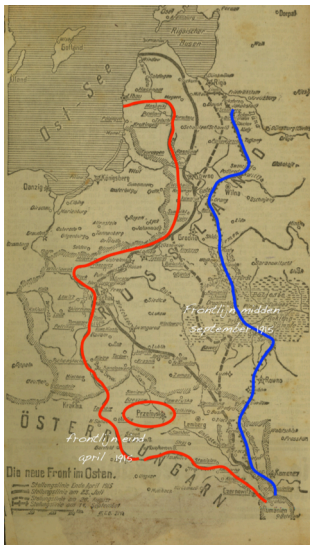

Er werd uiteindelijk beroep gedaan op Duitse hulp en wanneer in mei een groot tegenoffensief werd ingezet zien we na enkele maanden de rode frontlijn teruggedrongen tot de blauwe lijn.

In diezelfde periode was het op het westelijk front zeer druk. De eerste Duitse gasaanval was ingezet in de omgeving van **Steenstraete** en de 'bataille de l'Artois' zal ertoe leiden de Lorettehoogte (**Notre-Dame de Lorette**) en enkele dorpen daarrond terug te winnen.

Dat ***'fletschern'*** was niet zo moeilijk : het bestond eenvoudig in het **eten,** en ondertussen **tellen tot honderd**. Het zou dus beslissend geweest zijn want *so darf man die Möglichkeit wohl annehmen, dass der ganze Krieg - ohne den Verlust von Przemnsl - schon glücklich zu Ende wäre und wir bei friedlicher Arbeit zu Hause sässen.* m.a.w. hadden we 'gefletcheerd', de oorlog was al voorbij geweest.

Afgezien van het feit dat het ***'fletschern'*** – toegepast door het ganse volk – tot de zege moet leiden, moet nog beschouwd worden dat ***fletschern*** een van God gezonden gelegenheid is om mensen beter en krachtiger te maken.

Nadat nog de belangrijke rol van het **speeksel** in het verteringsproces wordt aangeduid, besluit de schrijver met zijn *Herzenswunsch* uit te drukken : dat de verantwoordelijken op hoger niveau zich dat *fletschern* eigen maken, zodat weldra

ganz Deutschland fletschere !

M.V. (mei 2017)